

něvadž jsou lidem žádoucí k dosažení jich osobní spokojenosti, jsou statkem obecným, poněvadž jsou obecně žádoucími; jsou statkem nepřímým, poněvadž nevidí v nich lidé upotřebitelnost, plynoucí z jich vlastností hmoty a tvaru, nýbrž cizí upotřebitelnost, koupí za ně získatelnou (té přece želí při ztrátě); jsou statkem abstraktním, poněvadž představuje ne snad jen určitou upotřebitelnost jako jízdní lístek, nýbrž každou, při směně získatelnou upotřebitelnost. Peníze jsou obecným, nepřímým statkem abstraktním. Tato definice vystihuje nejen pozitivně všechny vlastnosti peněz, nýbrž i negativně vylučuje z pojmu všechny statky, jež penězi nejsou. Jestliže na př. použije zlatník kovových peněz k tavení, přestal v nich spařovat nepřímo upotřebitelnost, vidí v nich přímo upotřebitelnost hmoty, nevidí v nich peníze, nýbrž přímý statek, kov.

Žádoucí jest taková formálně noetická revise všech hospodářských pojmů, při níž třeba rozlišiti správnost od opportunity. Pak bude lze dosáhnouti žádoucí jednotnosti v konstrukci hospodářských příjmů, jichž dnes naprosto není, poněvadž se má za to, že konstrukce pojmů jest vůbec jen věci vhodnosti, což jest pravdou jen do jistých mezí.

Zpětná působnost zákona o obecním statku.

Marginální glossa k zákonu ze dne 17. července 1919, č. 421 sb. zák.

Jaromír Sedláček.

§ 1.

Zákon tento obsahuje v §§ 6. a 7. poněkud neobvyklé ustanovení, že převody vlastnictví obecního statku na podílíky, pokud se staly po prvním srpnu 1914, mohou býti prohlášeny za určitých podmínek bezúčinnými. Jest bedlivě uvážiti dosah těchto ustanovení, která nejsou bez jisté právnícké zajímavosti, a proto dovolím si obrátiti čtenářovu pozornost na ně.*) V těchto případech mluvívá se o zpětném působení zákona a proto volili jsme ve shodě s panujícím názvoslovím nadpis této glossy. —

Právní řád musí býti nutně jednotný t. j. nesmí míti ani mezer ani rozporů. Jak tomu jest rozuměti? Právním řádem stanoví se určité povinnosti a není tudíž logicky možno, aby právní řád stanovil současně povinnost A i povinnost non A, důsledkem toho bylo by, že nebyla by stanovena povinnost žádná. Mezer nemůže míti právní řád potud, že jeho meze jsou dány stanovenými povinnostmi, co dále je, je právně nerozhodné, a proto není možno stanoviti ta-

*) O ostatních ustanoveních tohoto zákona napsal jsem všeobecně přístupný spisek »Zrušení obecního statku v Čechách a na Moravě«, Brno, 1919. O obecním statku viz Fiedler O statku obecním, Praha, 1889, Říha, Obecní statek, Praha, 1914. Spiegel, Zur Frage der legislativen Regelung des Gemeindegutes, 1912.

kovou mezeru v právním řádu. Může se ovšem přihoditi, že právní řád opomene stanoviti některý článek pro logický syllogismus, kterým určujeme subjektivní povinnost z daného předpisu právního, tato »mezera« musí se dodatečně interpretací právního řádu nalézti. Jen potud můžeme mluvíti o »mezerách« právního řádu.

Zabýváme-li se pouze dedukcemi z daného právního řádu, nepracujeme s kategorií času. Čas z těchto dedukcí vylučujeme, to znamená, že nemůžeme se zabývatí z m ě n o u právního řádu. Toto bezčasové nazírání na právní řád sledujeme všude tam, kde aplikujeme právní řád na dané poměry. Tam nastupuje dvoje bezčasové nazírání: právní řád běře se jako nezměnitelný a neúnavně plynoucí řetězec kausálních jevů hmotných zachycuje se bezčasově právními skutečnostmi a nastane pak synthesa právního řádu s kausálními jevy v bezčasovém prostředí. To bráti jest ovšem cum grano salis, neboť psychologicky se proces synthesy provádí ovšem v čase, ale na spojované představy nazírá se tak, jako by změně času nebyly podrobeny. Proto mluvíme o bezčasovém nazírání.

V našem případě jedná se však o to, že nová právní norma z m ě n i l a právní řád. Nesmíme toto konstruovati tak, že jiný právní řád nastoupil na místo dosavadního právního řádu. To by byl názor právě tak bezčasový jako v předcházejícím případě, jen hodnocení provádělo by se dle jiných norem. Zde se však jedná o změnu uvnitř právního řádu. Tím však do našeho bezčasového názoru přivádíme kategorii času. A zde je právě obtíž problému.

Jde o to: právní řád ustanovuje, za jakých podmínek možno považovati nějaké ustanovení o tom, co má býti (o povinnosti), za ustanovení právního řádu. Ustanovení možno pojímati bezčasově: to, co je taktó kvalifikováno, je ustanovením právního řádu. Ale ustanovení možno pojímati i časově, tak že každé nové stanovení povinnosti stává se součástíkou právního řádu. Jest ovšem otázka, zda-li tuto změnu možno vyjádřiti bezčasově (staticky), či zda pouze pomocí kategorií času (dynamicky)? Zde je jedna z hraničních otázek právní vědy a její význam projevil se ve sporu o změnitelnosti t. zv. nezměnitelné ústavy (viz o tom referující článek Dr. B r y c h t y v I. roč. tohoto časopisu).

Máme-li však v právním řádu ustanovení, že každý předpis tohoto právního řádu platí potud, pokud novým ustanovením nebyl vystřídán, máme tím z určité kvalifikované změny právního řádu učiněnu právní skutečnost, která nám umožňuje konstrukci subjektivní povinnosti. To znamená: mohu toho času stanoviti subjektivní povinnost dle nějakého právního řádu jen tehdy, když tomuto ustanovení neodporuje nějaké pozdější ustanovení téhož právního řádu. Tak tomu je v ustanovení našeho práva (§ 9. obč. zák.) a francouzského práva (art. 2. C. civ.), naproti tomu německé právo nemá takového všeobecného ustanovení, leč z různých kasuistických ustanovení možno takové všeobecné ustanovení právní rekonstruovati. Ponecháváme zde tedy úplně nezodpověděnu otázku, zda

toto řešení časové kolise norem možno přímo dedukovati z pojmu právního řádu.

Jde nyní o to správně logicky vyložití ustanovení pozitivního práva o časové kolisi norem. Zákony i theorie vyjadřují to tak, že zákon nepůsobí zpět (§ 5. obč. zák.) — la loi ne dispose que pour l'avenir. Teorie pak ustanovení toto vykládá tak, že nabytá práva (jura quaesita, droits acquis) novým ustanovením nejsou dotčena. Ale tu nacházíme novou obtíž, máme stanovit, co jest to jus quaesitum. Teorie, vycházející z pojmu práva subjektivního, jakožto objektivisované právní moci nějakého člověka, nemůže dospěti k uspokojivému stanovení pojmu juris quaesiti, poněvadž — jak na jiném místě dovozujeme*) — je takový pojem subjektivního práva logicky nevyjádřitelný. Proto nemůžeme přisvědčiti ani Ungertovi (System I. str. 115) ani Savigny-mu (System VIII. §§ 383. až 400.) ani Burckhardtovi (System II. § 73.). A nemůžeme proto souhlasiti s těmi spisovateli, kteří mají za to, že subjektivní právo je následek právního řádu, kteří však při tom nerozeznávají přesně kausálního následku a logického důsledku. Tak můžeme zcela pochopiti povzdech Planiolův (Traité élémentaire de droit civil I. § 241.): »La façon dont il convient d'entendre la rétroactivité des loi est un des point les plus mal élucidé du droit civil.«

Tilsch (Právo občanské § 85.) opouští kausální názor, že působnost právního řádu spočívá v tom, že je příčinou vzniku subjektivních práv, a praví zcela správně: »Počátkem působnosti zákona rozumíme čas, od kterého zákona má být užíváno«. To znamená, že lidská jednání od doby působnosti zákona mají být podle tohoto nového ustanovení hodnocena. Leč tu narazili bychom na novou obtíž, které právní skutečnosti mají být pro stanovení subjektivních povinností rozhodny: ty, které jsou dány pouze po době působnosti, anebo i ty, které jsou dány i před dobou působnosti? Praví-li se, že zákony nepůsobí zpět, má to dle našeho mínění ten význam, že právní skutečnosti, které byly dány před působením zákona, jsou pro stanovení subjektivní povinnosti nerozhodny, ač-li z ustanovení zákona nejde na jevo, že zákon takové dříve vzniklé právní skutečnosti předpokládá. Tomu říkáme zpětné působení.

To je jedna stránka ustanovení, že zákony nepůsobí zpět. Druhá spočívá v tom, že subjektivní povinnosti, které byly dány dle zrušeného ustanovení právního i nadále dle tohoto ustanovení nutno posuzovati, což Tilsch velmi případně nazývá zasahováním zákona starého do doby nové. Jestli-že však subjektivní povinnost, která byla dána podle zrušeného ustanovení, dle tohoto více posuzována být nemá, leč podle ustanovení nového, mluvíme též o zpětné působnosti zákona a to je potud správné, že skutečnosti, vznik-

*) »Vlastnictví a právo vlastnické« u Barviče a Novotného v Brně, 1919.

navší před působností nového zákona, mají býti právními skutečnostmi nového zákona.

Je tedy druhý případ zpětné působnosti podobný s prvním a rozdíl je ten: v tomto případě stejné právní skutečnosti, které tvořily skutkovou podstatu subj. povinnosti dřívější normy, tvoří právní skutečnost normy nové, tedy jiné právní povinnosti (snad by se mihlo vyjádřiti též tak, že subjektivní povinnost daná dle normy zrušené tvoří právní skutečnost normy nové, tento výraz byl by však jen brachylogií), v onom případě skutková podstata v novém ustanovení je nově určena, ale přihlíží se též ke skutečnostem, daným před působností nového zákona, ač žádná subjektivní povinnost dle normy dřívější dána býti nemusila.

Tak pokusili jsme se naznačiti, co značí ustanovení, že zákony nepůsobí zpět. Výraz není správný, ale je nám přece jen cennou interpretační pomůckou.

Zákon, jímž zrušuje se obecní statek v Čechách a na Moravě má ustanovení o zpětné působnosti v oběm smyslu. Jsou to jednak ustanovení o podílnících, kde rozhodny jsou pro práva a povinnosti podílníků skutečnosti dané před působností tohoto zákona a to dle ustanovení § 70. čes. a § 63. mor. obecního řádu. Podílníkem jest totiž držitel takové usedlosti, s níž od roku 1864 bylo nepřetržitě spojeno právo užívati obecního statku a toto právo dle zmíněných ustanovení nebylo zrušeno. Tak ustanovení obecních řádů byla § 8. přijata do nového zákona, aby sloužila za předpoklad novým povinnostem po př. právům. Máme zde jak zpětnou působnost, tak i zasahování starého zákona do doby nové. Povinnosti dané dle obecních řádů i nadále se posuzují dle těchto ustanovení, ale současně tvoří podklad pro nové povinnosti.

Jiný případ zpětného působení a to v obyčejném slova smyslu, ježto se jedná o tak zv. *ius quaesitum* panující doktriny, máme dán v ustanoveních §§ 6. a 7. cit. zák.

§ 2.

V § 6. praví se »že převody nemovitosti obecního statku do vlastnictví podílníků, které byly vykonány podle smluv a právních jednání, uzavřených po 1. srpnu 1914, prohlásí knihovní soud na návrh obce nebo dozorčího úřadu v řízení nesporném za bezúčinné, nehledíc na to, zda nemovitosti ty jsou v držení původního nabyvatele, nebo jiných osob«.

To znamená: po prvním srpnu 1914 musila býti uzavřena smlouva mezi obcí a zúčastněnými podílníky t. j. dosavadními uživateli, že zmíněný obecní statek vylučuje se z vlastnictví obce a převádí se v neomezené vlastnictví dosavadních podílníků. Jen tato smlouva je dle tohoto ustanovení nařikatelná, nikoliv však jiné právní skutečnosti, z nichž možno též odvozovati ochranu vlastnickou pro podílníky, jestliže tyto skutečnosti byly dány před

zmiňeným datem. Dále musí býti onou skutečností smlouva, jiná právní skutečnost, podmiňující ochranu vlastnickou pro podílníky, třeba byla by dána až po 1. srpnu 1914; není dle tohoto ustanovení nařikatelná. Zákon sice mluví o smlouvách a vedle toho též o »právních jednáních«. Není však jasno, co tím míní. Dle tohoto předpisu mohlo by se jednat jen o právní jednání dvoustranná a tyto dle souhlasného názoru doktriny nazývají se smlouvami. Zdá se tedy, že rčení »právní jednání« je pouhou tautologií bez všeho podkladu.⁶

Není tedy na př. nařikatelný převod vlastnický, který se stal po 1. srpnu 1914, třeba jeho předpoklad — vydržení bylo dáno až po 1. srpnu 1914. Nebo před 1. srpnem 1914 uzavřeno bylo mezi obcí a podílníky narovnání v ten rozum, že obec vzdává se ve prospěch podílníků svého vlastnického práva k obecnímu statku, ale převodní smlouvy uzavřeny byly na základě tohoto narovnání teprve až po 1. srpnu 1914, pak jsou sice tyto převodní smlouvy ve formě vkladních listin uzavřené sice nařikatelné, ale nikoliv ono narovnání předcházející. K tomu dospěli bychom však jen tehdy, kdybychom tyto smlouvy považovali za samostatné a nikoliv jen za součást původního narovnání. Dle našeho názoru myslíme, že ony intabulační listiny považovati jest spíše za součást původního narovnání, za částečné plnění povinností, oním narovnáním převzatých. Dle našeho názoru nebyly by ony intabulační úmluvy nařikatelny.

Jest upozorniti na to, že nikoliv zápis vlastnictví do knih pozemkových, leč smlouva, podle které vykonán byl tento zápis, je rozhodna. Nemůže proto nařikán býti vklad práva vlastnického pro podílníky, který byl učiněn sice po 1. srpnu 1914, ale na základě smlouvy, která se stala před 1. srpnem 1914. Podotknouti jest však, že smlouva taková musila býti již před 1. srpnem 1914 právoplatná, t. j. musilo zde býti řádné usnesení obecního zastupitelstva (výboru) a schválení této smlouvy zemským výborem (po př. okresním výborem). Kdyby byla nastala právoplatnost této smlouvy však teprve až po 1. srpnu 1914, třeba měla datum dřívější, je smlouva taková nařikatelná.

Stal-li se zápis na základě takové nařikatelné smlouvy a podala-li obec nebo dozorcí úřad, t. j. zemský neb okresní výbor návrh na zrušení tohoto zápisu do konce roku 1920 u knihovního soudu, prohlásí tento v řízení nesporném dotčený zápis za bezúčinný a to bez ohledu na to, zda nemovitosti ty jsou v držení původního nabyvatele, nebo jiných osob. Toto ustanovení je v našem knihovním právu holou novotou a jde směle přes maximy, jimiž se naše dosavadní právo řídilo, které bylo naší chloubou, poněvadž bylo produktem českého kulturního prostředí.

Usnesení obecního zastupitelstva nemusí býti schváleno nadřízeným úřadem, ale nutno za to míti, že žádost taková musí se opírat o právoplatné usnesení obecního zastupitelstva, poněvadž ne-

Jedná se o pouhou pravidelnou správu obecního jmění, k níž je bez usnesení obecního zastupitelstva oprávněna obecní rada (§ 30. obec. zřiz.). Povinnost soudu je podmíněna touto žádostí obce. Soud pak má povinnost zkoumati, na základě jakého právního jednání bylo naříkané právo vlastnické do knih zapsáno. Záleží nyní na výkladu slov »podle smluv, uzavřených po 1. srpnu 1914«. Omezí-li soudce své zkoumání pouze na intabulační listinu, vycházejí z toho předpokladu, že zmíněná smlouva byla tehdy uzavřena, kdy intabulační listina byla sdělána a opatřena všemi potřebnými doložkami, povolí výmaz vlastnického práva, byla-li tato písemná smlouva sdělána až po 1. srpnu 1914.

Výše jsme však vyslovili pochybnost o správnosti tohoto názoru, poněvadž sepsání intabulační listiny může býti částečným plněním povinností, dřívější smlouvou převzatých, tak jako je převod vlastnictví splněním povinností, založených onou dřívější smlouvou. Proto myslíme, že převod vlastnictví byl vykonán v tomto případě nikoliv dle oné písemné smlouvy ve formě intabulační listiny, leč dle oné původní smlouvy. K platnosti oné původní smlouvy vyžaduje se souhlasu všech podílníků a s druhé strany usnesení obecního výboru (zastupitelstva) a schválení zemského výboru. Z těchto důvodů myslíme, že soudce nemůže své zkoumání předem omeziti pouze na intabulační listinu a považovati všechna ostatní právní jednání za nerozhodná. Jaký by to mělo smysl, povolití reintabulaci vlastnického práva pro obec, když by podílníci mohli žalobou obec zase donutiti, aby pozemky zpět vydala!

Usnesení soudní, jímž se povoluje extabulace vlastnického práva podílníků, značí, že vklad vlastnického práva na základě smlouvy, uzavřené po 1. srpnu 1914, je neplatný, ale podílníci mohou se domáhati ochrany svého vlastnictví na základě jiného způsobu nabyvacího. Povoláním výmazem přestávají býti vlastníky, ale obec vlastníkem se nestává, nastane po té určité době mezera ve vlastnictví. Obec je totiž povinna do tří měsíců ode dne, kdy soudní usnesení extabulační nabylo moci práva, složit u soudu (patrně knihovního) kupní cenu, kterou za dotčenou část obecního statku skutečně obdržela. Teprve po té vloží soud právo vlastnické obci a obec se tím stává vlastníci zmíněných pozemků. Dobrá. Co však má nastati, nesloží-li obec onoho obnosu?

Dle dosavadního ustanovení našeho práva musíme za to míti, že povolenou extabulací obecní statek stává se věcí bez pána, ale že obec má výhradní právo okupační (§ 382. obč. zák.). Trvá toto výhradní okupační právo též po oné tříměsíční lhůtě, anebo pomíjí? Zde je mezera v ustanovení právním. Jedno je jisto, že vyvlastnění podílníci uplyne-li lhůta, mají právo se domáhati na obci, aby jim kupní cenu vyplatila. Nehledíme-li k tomuto důsledku, který autoři zákona jedině asi měli na mysli, je ustanovení ono kusé a po-

nechává nejistotu právní. Obec má nabytí vlastnictví, ale není řečeno, jak.

To může mít některé zajímavé důsledky. Expropriování podílníci zůstávají i nadále držitelci dle §. 309. obč. zák., ač-li se držby dobrovolně nevzdají a obec do té doby, do které nestane se vlastníci, nemá práva jim tuto držbu uzmotiti. Učinila-li by to svémocně, dopustila by se rušení držby, a to výkonný orgán obce, t. j. starosta, jenž toto rušení nařídil, jak nejvyšší soud konstantně rozhodoval.

Ohledně výše náhrady má patrně soud v nesporném řízení rozhodnouti, neboť jinak nemělo by složení ceny, kterou obec skutečně obdržela, žádného smyslu. Kdo a jak by měl rozhodovati, zda složený obnos je skutečně onou kupní cenou?

Ale nyní přicházíme k otázce velmi choulostivé, co má nastati, když v řízení nesporném nebyly vzaty v úvahu všechny skutečnosti, které zakládají právní ochranu vlastnictví podílníků? V případě, který jsme výše uváděli, může snadno to nastati. Mohou strany nad to v řízení sporném domáhati se ochrany svého domnělého vlastnictví? Vzhledem k tomu, že soud po rozumu §. 2. č. 5. nesp. pat. z moci úřední má přihlížeti ku všem okolnostem, které mají vliv na soudní rozhodnutí, myslíme, že strany nejsou praekcludovány, aby se domáhaly ochrany svého vlastnictví i po provedeném řízení nesporném ve sporu před řádným soudem z důvodů, které nebyly již předmětem rozhodování soudce nesporného, ač jim býti měly. Míníme tím právě ona narovnáni a intabulační listiny, o nichž jsme se zmiňovali již výše.

Jest nesporno, že v zákoně, kde zavádí se tak daleksáhlá ustanovení, mělo býti též řízení u knihovního soudu řádně předepsáno, jako tomu je i v jiných případech, na př. zák. ze dne 6. II. 1869 č. 18 ř. z., zák. ze dne 11. května 1894 č. 126 ř. z., zák. ze dne 7. VII. 1896 č. 140 ř. z. Ale tak ponecháno je volné pole sporům a usnesení soudce knihovního má velmi problematický ráz, neboť strana postižená může nesporné řízení ignorovati a domáhati se svého práva po povolené extabulaci, sporem. Tím právě zavdá se v obcích příčina ku sporům, kolem nichž bude se točiti celý veřejný život obce.

§ 3.

Pokud jde o další postup, nutno rozeznávati dva případy: buď dostala obec za rozdělený obecní statek od podílníků nějaké náhrady, anebo se obci nedostalo žádné náhrady.

a) Soudě dle znění zákona, musí soud knihovní v usnesení, povolujícím extabulaci, vyřknouti, zda a pokud obec dostala náhradu za rozdělené pozemky obecního statku a uložití obci, aby dotčenou náhradu složila do tří měsíců, kdy dotčené usnesení nabylo moci práva. Obec má vrátiti náhradu, kterou »skutečně« dostala a ne tu kterou snad dostati měla, ale fakticky nedostala. Toto usne-

sení je exequovatelné dle § 12, nesp. pat. a § 1. č. 6. ex. ř. *) t. j. nezaplátí-li obec povinný obnos do doby splatnosti, může podílník žádati na obci, aby mu obnos příslušný vyplatila. Cítí-li se tím obec dotčena může se domáhati cestou rekursu nebo rozkladu (§ 9, nesp. pat.) nápravy a myslím, že jest v tomto případě vždy povoliti odkládací účinek rekursu dle § 12. odst. 1. nesp. pat. Zmešká-li obec proti tomuto usnesení se řádně brániti, nemůže cestou žalobní domáhati se toho, že vrátila náhradu, kterou fakticky svého času neobdržela, neboť, jediný právní prostředek: žaloba z obohacení bezdůvodného, zde místa nemá, poněvadž důvod plnění pro obec je dán právě v onom právoplatném usnesení soudním.

Složí-li obec náhradní obnos, vloží soud právo vlastnické pro obec z moci úřední, další žádosti obce není třeba. Zákon však praví dále: »a vymaže závady vzniklé po 1. srpnu 1914 z moci úřední«. Srovnáme-li toto ustanovení s předcházejícím, že obcí složená náhrada vstupuje co do práv a závazků, vzniklých po 1. srpnu 1914 na dotčených pozemcích, na jejich místo. Proč zákon volil toto datum, není právě jasno. Autoři zákona měli patrně něco jiného na mysli, než vyjádřili. Chtěli asi říci, že všechny závazky, které podílníci vložili po té, kdy nabyli vlastnictví, na rozdělené nemovitosti, pozbývají extabulací platnosti, ale zapoměli, že rozdělení musilo se státi ne 1. srpna 1914, leč později a že v mezidobí mohla obec vložiti závazky na nemovitosti později rozdělené. Že tito právě, pro něž vklad se stal, jsou tím zcela bezdůvodně poškozeni, je zcela nesporné, ale velmi sporné je, na kom se mají hojiti.

Zákon praví, že vrácený náhradný obnos vstupuje na místo práv a povinností vzniklých po 1. srpnu 1914 na dotčených pozemcích. Náhrada však byla v takovém případě právě zmenšena o takové intabulované závazky! Tak zákon obsahuje zřejmé nesrovnalosti a zavádí velikou nejistotu do právní ochrany převzatých závazků. Nejhorší při tom je, že pro přesná ustanovení zákonná dotčený od obce náhrady se domáhati ani nemůže, leč by obec byla osobní dlužnicí. Mysleme si, že na zmíněné pozemky vložena byla před rozdělením, ale po 1. srpnu 1914 služebnost cesty a že oprávněný zaplatil za to obci určitý obnos. Nyní má pozbýti svého práva a nemá se mu dostat náhrady nebo náhrady jen nepatrné, a kde hledati náhrady?

Dále je řečeno, že vrácený náhradný obnos má býti rozdělen mezi nynější vlastníky, pokud k tomu »oprávnění« svolí. Soudě z dalšího ustanovení, že nedohodne-li se vlastník s »oprávněnými«, soud složenou náhradu má rozvrhnouti dle ustanovení o rozvrhu nejvyššího podání v řízení exekučním, jest rozhodným ustanovení

*) Srov. Ř í h a, Obecní statek v užš. sm. (§ 70. ob. zř.) zrušen! ve Věstníku poradního sboru českých okresů v království Českém, roč. IX., str. 127.

§ 216. ex. řádu. Autoři zákona domnívali se asi, že »oprávněnými« dle § 216. exkučního řádu jsou jen knihovní věřitelé, ale není tomu tak, jsou jen jedni z nich a k tomu ještě nepriviligováni. Poněvadž pak ustanovení § 216. ex. ř. nelze zcela použítí na náš případ zůstává nezodpověděnou otázkou, kdo je »oprávněný« a s kým se má vlastník dohodnouti. Trochu více detailu nebylo by škodilo.

b) Nedostala-li obec za rozdělené pozemky obecního statku žádné náhrady, má to knihovní soudce v dotčeném usnesení vyříknouti a provéstí intabulaci vlastnictví pro obec, jakmile nabude toto usnesení moci práva.

Co se má v tomto případě státi s knihovními věřiteli a oprávněnými vůbec, jichž práva byla vložena do knih pozemkových po 1. srpnu 1914. V předcházejícím případě byla zde náhrada vrácena, která vstoupila na místo zrušených práv knihovních. Co nyní? Hypoteky zanikají, pokud byly vloženy po 1. srpnu 1914. Byla-li obec osobní dlužníci, musí býti znovu intabulováni, ač-li obec k tomu svolí. Co ovšem tím musí se zbytečně zaplatiti na útratách, nikdo asi nepomyslí! Byl-li podílník osobním dlužníkem, musí se spokojiti s hypotekou na ostatních pozemcích, nemá-li ji, pak je ovšem odkázán jako prostý věřitel na jmění dlužníkovu, je-li tento předlužen, bude ovšem zkrácen. Tak hluboké hospodářské následky má toto ustanovení.

Konečně jest podotknouti, že tímto ustanovením i vážně se porušují ustanovení o bezbřemeném odepsání pozemků (§ 2. násl. zák. ze dne 9. II. 1869 č. 18 ř. z.). Je-li totiž zmíněný pozemek součástí knihovního tělesa, od něhož se má oddělití, není třeba aby se zavdlo řízení vyzývací po rozumu § 2. cit. zák., věřitele není třeba upozorňovati a jest postupovati dle § 1. cit. zák. Jest to ovšem sporná otázka, ale soudě z ustanovení o zrušení knihovních oprávnění, nemohu se přikloniti k tomu, že by mohlo míti edikální řízení místa. —

To jsou asi sporné otázky, nadhozené při četbě §. 6. zákona, jímž se zrušuje obecní statek. Jsou nám výstražným znamením, že se zákony namnoze dělají bez ohledu na dosavadní právní řád, že jde se více za lesklou frázi a heslem, než aby se přihlíželo k tomu, jak se právní řád mění. A nyní praktický výsledek toho všeho. Na Moravě jsou všeho všudy asi 3 obce, kde rozdělení statku obecního bylo povoleno po 1. srpnu 1914, a to z důvodu, že obecní statek vydržením přešel ve vlastnictví svých uživatelů. Zemský výbor, aby předešel sporům, svolil k rozdělení. Nyní hrozí těmto obcím nákladné spory, které obce patrně prohrají. Tant de bruit pour une omelette. Nezabývali bychom se tímto ustanovením pro jeho bezprostřední praktické následky, nýbrž abychom vážně upozornili, jak zákon lehkomyšlně sdělaný může míti následky právě opačné, než autoři jeho mínili.

§ 4.

Zákon povoluje obnovu řízení soudního »stal-li se převod nemovitostí obecního statku do vlastnictví podle rozsudků, vydaných po 1. srpnu 1914 pro zmeškání nebo uznání« (§ 7.).

Rozsudek musil býti vydán:

a) po 1. srpnu 1914 bez ohledu na to, kdy spor byl zahájen,

b) rozsudek musil býti vydán pro uznání (§ 395. c. ř. s.), anebo na základě zmeškání (§§ 396.—403. c. ř. s.), při čemž se nerozeznává, zda zmeškání stalo se při prvním roku či při pozdějším roku, což vzhledem na ustanovení § 399. c. ř. s. bude míti nejednu nesrovnalost v zápětí.

Toto jest důvod žaloby za obnovu procesu dle § 7. zákona, jímž se zrušuje obecní statek a jest podstatně jiný než § 530. c. ř. s., kterážto ustanovení ve zmíněném § 7 bylo též výslovně eliminováno. Co se týče příslušnosti soudní platí ustanovení § 532. c. ř. s. Zrušeno není ustanovení § 533. c. ř. s. co do formy řízení o žalobě za obnovu. Za to však je nahrazeno ustanovení § 534. c. ř. s. o lhůtě, do kdy se má žaloba za obnovu podati, novým ustanovením, že žaloba jest podati do konce roku 1920. Tím mění se však i ustanovení § 536. č. 2. a 3. c. ř. s., pak §§ 537., 538., 539. c. ř. s.

Dle § 540. c. ř. s. má soud, u něhož podána byla žaloba za obnovu, rozhodovati současně ve věci samé, pokud důvod obnovy byl doložen buď originální listinou nebo ověřenými jejími opisy, anebo opírá-li se obnova o ustanovení § 531. c. ř. s., v ostatních případech má se zvláštním rozsudkem rozhodnouti, že obnova se připouští a pak teprve obnovený proces provést (§ 541. c. ř. s.). Soudě dle třetí věty § 7. cit. zákona má se žaloba o obnovu provésti současně s líčením o věci hlavní a je tudíž tím modifikováno ustanovení § 540. a 541. c. ř. s.

Ovšem řízení ve věci hlavní t. j. původní proces je potud předmětem obnovy, pokud důvodem naříkacím (Anfechtungsgrund) byl dotčen. V tom je však jistá nesrovnalost pro žalobu za obnovu dle § 7. z. o. z. ob. st. Důvody naříkací t. j. důvody žaloby za obnovu jsou přesně v civilním řádu soudním vyrčeny a jsou zcela jiného druhu než dle zmíněného § 7. Ony jsou skutečností, ležící mimo řízení soudní, kdežto tyto spočívají přímo v řízení soudním. Nechci zde řešiti tuto velmi zajímavou kontroversu, jak dalece se má původní proces obnoviti, jisto je však tolik, že zákon na ustanovení § 399. c. ř. s. nepamatoval.

Zamítne-li soud rozsudkem původní žalobu »obnoví soud z moci úřední stav, jaký byl v době sporného předmětu«. Nabude-li onen rozsudek moci práva, požádá soud procesní soud knihovní, aby příslušný zápis v knihách provedl. Myslím, že je to jediný případ, kdy ve sporném řízení rozsudek ex offo se exekvuje. Neboť zápis z moci úřední není v tomto případě nic jiného než exekuce z moci úřadu. Dle mého soukromého názoru je to zcela zbytečná novota.

Extalulace po př. instalulace působí, jak se říká ex tunc, t. j. všichni, kdož po naříkaném vkladu nabyli knihovních práv, jich tímto pozbývají. Při tom je zajímavá nestejnost s ustanovením § 6. Dle § 6. ruší se práva a povinnosti vzniklé na rozděleném obecním statku po 1. srpnu 1914, kdežto dle § 7. zanikají vklady, učiněné po vkladu, jímž obecní statek převeden byl do vlastnictví podílníků. Ustanovení § 7. má rozhodně lepší smysl než ustanovení § 6.

Tím končíme naše výklady o zajímavých těchto dvou ustanoveních a provázíme je přáním, aby podobné nesrovnalosti v našem zákonodárství se vyskytovaly co nejméně. Jsou sice velmi dobře myšleny, ale velmi povrchně provedeny.

Nové právo patentní, známkové a vzorkové.

Rudolf Dominik.

A. (D o s a v a d n í ú p r a v a.) V komplexu rakouského práva, převzala československá republika zákonem ze dne 28. října 1918, č. 11. sb. z. a nař. též veškeré dosavadní zákony a nařízení k ochraně vynálezů, známek a vzorků, zejména též všechna výjimečná ustanovení válečná vydaná na základě císařského nařízení ze dne 29. srpna 1914 č. 227 ř. z. o vlivu válečných událostí na lhůty, termíny a řízení a ze dne 16. října 1914 č. 289 ř. z. o odvetných opatřeních na poli právním a hospodářském. Z těchto výjimečných válečných ustanovení výslovné zmínky zasluhují: nařízení ze dne 2. září 1914 č. 232 ř. z. (pro obor práva patentního), nařízení ze dne 24. července 1915 č. 177 ř. z. (pro obor práva známkového), nařízení z 2. června 1915 č. 152 ř. z. (pro obor práva vzorkového), a nařízení ze dne 16. srpna 1916 č. 258 ř. z. (o opatřeních v oboru živnostenské právní ochrany proti příslušníkům nepřátelských států).*)

Změněné poměry státoprávní a mezinárodní podměnily novou úpravu těchto právních oborů. Tu provedlo předem nařízení Národního výboru československého ze dne 9. listopadu č. 33 sb. z. a nař. »o odvetných opatřeních za příčinou válečných událostí«, a dále zákony ze dne 25. května 1919 č. 305 sb. z. a nař. o prozatímních opatřeních na ochranu vynálezů, ze dne 24. července 1919 č. 469 sb. z. a nař. o zatímních opatřeních k ochraně vzorků, ze dne 24. července 1919 č. 471 sb. z. a nař. o zatímních opatřeních k ochraně známek.

Tyto čtyři zákony tvoří základ nového československého práva patentního, známkového a vzorkového. Nové právo přimyká se zásadně velmi úzce k starému právnímu řádu, zachovávajíc s ním v mnohých ohledech nepřerušenu právní kontinuitu. Arci

*) O všech těchto a m. j. válečných předpisech rakouského zákonodárství na poli živnostenské právní ochrany pojednal jsem podrobně ve „Zprávách Právníké Jednoty Mor.“, ročník 25. (1916), str. 105 a násl. a 346 a násl.